

A ט"ד

Intro

Today we will Be"H learn דף י"ז of קידושין. Some of the topics we will learn about include:

כמה מעניקים
The value of the gift a slave receives when he goes free;

מעניקין מכל דבר
Although the Pasuk mentions sheep, crops, and wine, he may give him other items of value instead, as long as they are

ישנן בכלל ברכה
items that increase and multiply. The Gemara brings a מחלוקת whether this excludes כספים, money, or פרדות, mules, which are sterile.

נתברך הבית בגללו
It is a מחלוקת if the slave receives the parting gifts only if his master's household increased in value due to his presence.

עובד הבן והבת
The Gemara discusses which slaves serve the son or the other heirs after their master dies.

A

כמה מעניקים

מעניקין מכל דבר
כספים פרדות

נתברך הבית בגללו

עובד הבן והבת

B

עכום יורש את אביו
A non-Jew inherits his father according to Torah law, while

גר את העכו"ם מדרבנן
The רבנן decreed that a convert also inherits his non-Jewish father and

עכו"ם את הגר
וגר את הגר

A convert's children, whether they converted or not, do NOT inherit him.

B

עכום יורש את אביו

גר את העכו"ם מדרבנן

עכו"ם את הגר
וגר את הגר

1 So let's review...

Having discussed earlier

אלו מעניקים להם

Which Jewish slaves receive parting gifts, the Gemara begins describing the nature of these gifts:

The Pesukim regarding הענקה read as follows:

וכי תשלחנו חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם

העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך

אשר ברכך ה' אלקיך נתן לו

The gifts are given from one's flocks, crops, and wine, according to Hashem's bountifulness.

The Gemara cites a ברייתא in which there are three opinions as to

כמה מעניקין לו

What is the minimum value of these gifts?

1.

רבי מאיר says

חמש סלעים מכל מין ומין

שהן חמש עשרה סלעים

He receives five סלעים worth of each of the three items mentioned in the Pasuk, for a total of fifteen סלעים. This is derived from a

גזירה שוה

ריקם ריקם

מבכור

The Pasuk regarding הענקה says

לא תשלחנו ריקם

Do not send him off empty-handed.

And uses a similar expression regarding פדיון הבן

וכל בכור בנדך תפדה ולא יראו פני ריקם

Which involves five סלעים; and since

כתיב ריקם ברישא

The Pasuk of הענקה mentions the term ריקם BEFORE listing these three items;

שדי ריקם אצאן

ריקם אגורן

ריקם איקב

We apply the גזירה שוה to each item individually, for a total value of fifteen סלעים;

The Gemara explains that by computing the total, רבי מאיר teaches;

מיבצר הוא דלא מבצר ליה מהאי מנינא

The total gift must have a value of at least fifteen סלעים.

However,

אי בצר ליה מחד מנינא

וטפי ליה מחד מנינא

לית לן בה

He does not have to give an equal amount of each item.

1

אלו מעניקים להם

The Gemara begins describing the nature of these gifts.

הענקה

וכי תשלחונו חפשי מעמך לא תשלחונו ריקם
העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך
אשר ברכך ה' אלקיך נתן לו

כמה מעניקין לו

?

רבי מאיר

חמש סלעים מכל מין ומין
שהן חמש עשרה סלעים

גזירה שוה

כתיב	ריקם - ריקם	כתיב
לא	מבכור	לא
תשלחונו	וכל בכור	תשלחונו
ריקם	בנדך תפדה	ריקם
	ולא יראו פני	
	ריקם	

Which involves five סלעים

לדי ריקם אצאן
ריקם אגורן
ריקם איקב

וכי תשלחונו חפשי מעמך לא תשלחונו ריקם
העניק תעניק לו מצאנך ומגרנך ומיקבך
אשר ברכך ה' אלקיך נתן לו

We apply the גזירה שוה to each item individually,
for a total value of fifteen סלעים

אי בצר ליה	מיבצר
מחד מנינא	הוא דלא מבצר ליה
וטפי ליה מחד מנינא	מהאי מנינא
לית לן בה	

2

2. רבי יהודה אומר שלשים כשלשים של עבד
 The total value must be thirty סלעים, equal to the amount paid for a slave gored by one's ox. This is derived from the following גזירה שוה;
 גמר נתינה נתינה מעבד
 The Pasuk of הענקה says here
 אשר ברכך ה' אלקיך תתן לו
 And the Pasuk of עבד states
 שלשים שקלים יתן לאדוניו
 The Pasuk compares the Halachos of הענקה to עבד.

3. A third opinion:
 רבי שמעון אומר
 חמשים כחמשים שבערכין
 The minimum value must be fifty סלעים, the largest amount paid when one pledges to the מקדש, a value predetermined for each age group.
 This is derived from the גזירה שוה
 מיכה מיכה גמר
 The Pasuk of עבד עברי says
 וכי ימוך אחיך עמך
 And the Pasuk regarding ערכין says
 ואם מך הוא מערכך
 We compare הענקה to ערכין. Although
 ואימא בפחות שבערכין
 We could compare it to lower amounts mentioned there?
 However,
 אשר ברכך ה' אלהיך כתיב
 We compare it to the higher amounts, because the Torah says to give him from that which Hashem has blessed you.

2

רבי יבוארב

שלשים כשלשים של עבד

גזירה שוה
נתינה - נתינה

מעבד

אשר ברכך ה' אלקיך תתן לו

עבד עבד

שלשים שלשים

יתן לאדוניו יתן לאדוניו

רבי אלעזר

חמשים כחמשים שבערכין

Fifty סלעים, the largest amount paid when one pledges to the מקדש, a value predetermined for each age group

גזירה שוה
מיכה - מיכה

גמר

וכי ימוך אחיך עמך

ואם מך הוא מערכך

ערכין ערכין

ואם ואם

מך הוא מך הוא

מערכך מערכך

? ?

ואימא בפחות שבערכין

אשר ברכך ה' אלהיך כתיב

We compare it to the higher amounts, because the Torah says to give him from that which Hashem has blessed you.

3

The Gemara explains that each תנא had a מסורה of a different שוה גזירה; as Rashi explains because, אין אדם דן גזירה שוה מעצמו ומסורה היא להם מרבותיהם ומסיני
 A גזירה שוה must be conveyed as part of one's tradition, and cannot be expounded on one's own.

3

Each תנא had a מסורה of a different שוה גזירה; as Rashi explains because, אין אדם דן גזירה שוה מעצמו ומסורה היא להם מרבותיהם ומסיני
 A גזירה שוה must be part of one's tradition and cannot be expounded on one's own.

4 However, the second opinion requires explanation:
 הגמרא רבי יהודה says
 גמרא נתינה נתינה מעבד
 The Pasuk of העניקה says
 אשר ברכך ה' אלקיך תתן לו
 And the Pasuk of עבד states
 שלשים שקלים יתן לאדונו
 The Gemara asks that we find נתינה in the Pasuk of ערכין as well;
 ונתן את הערכך ביום ההוא
 If so;
 ונילף נתינה נתינה מערכין
 מה להלן חמשים אף כאן חמשים
 The Gemara answers that רבי יהודה reasons
 תפשתה מרובה לא תפשתה
 תפשתה מועט תפשתה
 When faced with two possible sums, it is more prudent to assume that the Torah intends the smaller amount.
 Additionally,
 עבד מעבד
 הוה ליה למילף
 It is more plausible to compare the העניקה of a עבד to another Halachah regarding a עבד, rather than to the unrelated Halachah of ערכין.
 =====

5 The Gemara explains that according to רבי שמעון and רבי יהודה, the phrase
 אשר ברכך ה' אלקיך
 Teaches
 מעניקין מכל דבר
 All items may be given as העניקה.
 However, the phrase
 מצאנך ומגרנך ומיקבך
 Teaches that just as these are
 ישנן בכלל ברכה
 אף כל שישנן בכלל ברכה
 Only similar items which also proliferate and increase;
 Accordingly, רבי שמעון says
 יצאו כספים
 He cannot give money as העניקה; however,
 פרדות
 משבחן בגופייהו
 He CAN give mules, because they grow larger.
 On the other hand,
 רבי אליעזר בן יעקב
 יצאו פרדות
 He cannot give mules, which are sterile. However,
 כספים
 עביד בהו עיסקא
 He CAN give money, which can be invested, and thereby multiply.
 =====

4

רבי יב/דב

שלשים כשלשים של עבד

גזירה שוה
נתינה - נתינה

מעבד

אשר ברכך ה' אלקיך תתן לו

שלשים שקלים יתן לאדונו

X

But we find נתינה by ערכין as well;
 ונתן את הערכך ביום ההוא
 If so;
 ונילף נתינה מערכין
 מה להלן חמשים אף כאן חמשים

5

תפשתה מרובה לא תפשתה תפשתה מועט תפשתה

עבד מעבד
הוה ליה למילף

רבי אלעזר - רבי יב/דב

מצאנך ומגרנך ומיקבך

Just as these are
ישנן בכלל ברכה
אף כל שישנן בכלל ברכה
Only similar items which
proliferate & increase;

יצאו כספים

He cannot give money as
ערכין
However
פרדות
משבחן בגופייהו

אשר ברכך ה' אלקיך תתן לו

מעניקין מכל דבר

רבי אליעזר בן יעקב
יצאו פרדות
Which are sterile
However
כספים
עביד בהו עיסקא
He can give money,
which can be invested,
and thereby multiply.

6 The Gemara continues and cites a Braisa that the phrase אשר ברכך ה' אלקיך
 Implies that the gifts are given because נתברך הבית בגללו
 The household was blessed and it's value increased due to his presence.
 However, there's a Machlokes in how to interpret the Pasuk:
 1.
 The Gemara says that Pasuk is NOT stating a prerequisite for הענקה, and so even if לא נתברך בית בגללו
 מעניקים לו
 Even if the household's value did NOT increase while he was there, he still receives the gifts. Rather, the Pasuk teaches הכל לפי ברכה תן לו
 If the household's value DID grow, the master should increase the gifts accordingly.
 2.
 רבי אלעזר בן עזריה דברים ככתבן
 The Pasuk IS stating a prerequisite for הענקה, and therefore, לא נתברך בית בגללו
 אין מעניקים לו
 If the household's value did not increase during his stay, he does not receive the gifts.
 =====

6

אשר ברכך ה' אלקיך
The gifts are given because
נתברך הבית בגללו
The household was blessed
and it's value increased due to his presence

<p>רבי אלעזר בן עזריה לא נתברך בית בגללו אין מעניקים לו</p>	<p>תנא קמא לא נתברך בית בגללו מעניקים לו</p>
---	--

...and the Pasuk teaches
הכל לפי ברכה תן לו
If the household's value did grow the master should increase the gifts accordingly.

7 The Gemara goes on to cite a ברייתא regarding the status of a Jewish slave upon his master's death:
 עבד עברי
 עובד את הבן
 A Jewish slave completes his term under the son, as the Pasuk says שש שנים יעבד
 He should serve six years, and it does not say יעבדך, he should serve you.
 However, ואינו עובד את הבת
 He goes free if a daughter inherits, as the Pasuk says ועבדך שש שנים
 לך ולא ליורש
 He does not serve the other heirs, such as the daughter or brother.

7

The status of a Jewish slave upon his master's death

<p>ואינו עובד את הבת ועבדך שש שנים לך - ולא ליורש <i>He does not serve the other heirs such as the daughter or brother.</i></p>	<p>עבד עברי עובד את הבן שש שנים יעבד יעבדך - <i>It does not say he should serve you</i></p>
---	---

8 The Amma Britha continues
 אמה עבריה אינה עובדת
 לא את הבן ולא את הבת
 A maidservant does not serve her master's son, nor
 daughter, as the Pasuk says
 ואף לאמתך תעשה כן
 הקישה הכתוב לנרצע
 A maidservant is treated like a נרצע.
 Now, we know that an אמה עבריה cannot be a נרצע, because
 the Pasuk says
 ואם אמר יאמר העבד
 ולא אמה העבריה
 Rather, the comparison teaches that just as
 הנרצע אינו עובד
 לא את הבן ולא את הבת
 A נרצע does not serve his master's heirs, even the son,
 because the Pasuk says
 ועבדו לעולם
 ולא את הבן ואת הבת
 He serves HIM, and not his heirs; so too,
 אמה עבריה אינה עובדת
 לא את הבן ולא את הבת
 She does not serve the heirs.

8 אמה עבריה אינה עובדת
 לא את הבן ולא את הבת
 ואף לאמתך תעשה כן
 הקישה הכתוב לנרצע
 An נרצע cannot be a אמה עבריה, because...
 ואם אמר יאמר העבד
 ולא אמה העבריה
 Rather, the comparison teaches that just as...
 אמה עבריה אינה עובדת
 לא את הבן ולא את הבת
 She does not serve the heirs.
 הנרצע אינו עובד
 לא את הבן ולא את הבת
 A נרצע does not serve his master's heirs, even the son, because the Pasuk says
 ועבדו לעולם
 ולא את הבן ואת הבת
 He serves him, and not his heirs;

9 The Gemara adds
הנמכר לעכו"ם אינו עובד
לא את הבן ולא את הבת
A Jewish slave sold to a non-Jew also does not serve his
heirs, as the Pasuk says
וחשב עם קונהו
ולא עם יורשי קונהו
He only deals with his master, not his master's heirs.

The Gemara infers another Halachah from this Pasuk:
דבר תורה
עכו"ם יורש את אביו
Non-Jews inherit their fathers according to Torah law,
because the Pasuk points out that the slave does not serve
his master's heirs,
מכלל דאית ליה יורשים
indicating that his master's estate IS inherited by his
children מדאורייתא.

However,
גר את העכו"ם
אינו מדברי תורה
אלא מדברי סופרים
A convert does not inherit his non-Jewish father's estate
מדאורייתא, because
גר שנתגייר כקטן שנולד דמי
But he does inherit מדרבנן, because
גזירה שמא יחזור לסורו
So that he should not be tempted to return to live as a עכו"ם
in order to inherit the estate.

However,
עכו"ם את הגר
וגר את הגר
אינו לא מדברי תורה
ולא מדברי סופרים
A convert's children, whether they are non-Jews or
converts, do NOT inherit his estate even מדרבנן, because
there is no concern for שמא יחזור לסורו, because the father
is a גר, not a עכו"ם.

9 הנמכר לעכו"ם אינו עובד
לא את הבן ולא את הבת
וחשב עם קונהו
ולא עם יורשי קונהו

דבר תורה
עכו"ם יורש את אביו
Because the Pasuk points out that the slave
does not serve his master's heirs,
מכלל דאית ליה יורשים
indicating that his master's estate
is inherited by his children מדאורייתא.

גר את העכו"ם
אינו מדברי תורה
אלא מדברי סופרים
גר שנתגייר
כקטן שנולד דמי

עכו"ם את הגר
וגר את הגר
אינו לא מדברי תורה
ולא מדברי סופרים
They do not inherit his estate even מדרבנן,
because there is no concern for שמא יחזור לסורו,
because the father is a גר, not a עכו"ם.